

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№3

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB®
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODEL I	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEXANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEXANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDAGI AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI.....	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Diilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI.....	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOYIY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR.....	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnoz Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiztdinovna	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI.....	224
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEKANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёрв Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQRISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQRISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'ymurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ЗБЕКISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Хамраев Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliiddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кызы	
О'ЗБЕКISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Dildora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIYAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafroz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIYAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abdvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIYAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQRISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
<i>Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva</i>	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
<i>U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev</i>	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
<i>Зайналов Ж.Р., Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.</i>	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATSION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI.....	561
<i>Nasriddinov Zaynobbiddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdulnosirovich</i>	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
<i>Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
<i>O'rinov Komiljon Kozimovich</i>	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
<i>Meliyev X.T.</i>	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
<i>Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar</i>	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
<i>Ismailova Gulruh Faxriddinovna</i>	
HUDUDLARDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
<i>Azlarova Mushtariybegim Abror qizi</i>	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
<i>Bozorova Ozoda Raximovna</i>	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
<i>Razikov Ulug'bek Zaripovich</i>	
QURILISHDA INNOVATSION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
<i>B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov</i>	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
<i>Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна</i>	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
<i>Qosimova Nodira Saidovna</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA).....	627
<i>Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich</i>	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIIYAVIIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODELII VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIIYAVIIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIIYIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIIYA INSTITUTLARI MOLIIYAVIIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDAGI YIRIK AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA "XALQCHIL IPO"NI O'TKAZISH ISTIQBOLLARI	822
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
Ravshanov Hamraqu l Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
Bekchanov Davron Masharipovich	
TOG'LI SHAROITLARDI AVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdukarimova Shoxsanam Murodjon qizi	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANK XIZMATLARINI TATBIQ QILISH IMKONIYATLARIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR	862
Absamatov Asqar Ergashovich	
ALOQA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI	868
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
RAQAMLI MEXANIZMLAR ASOSIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	873
Abdiyev Alimardon Chorshanbiyevich, Shamsiyeva Ruksora Nasirovna	
MAMLAKATIMIZ MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	876
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA RESURSLARIDAN FOYDALANISHNI MODELLASHTIRISH	880
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
BARQAROR SANOAT VA ESG INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	884
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
OT TRADITIONNOGO POLIVA K TOCHNOMU OROSHENIU: SRABNITEL'NYI ANALIZ EFFEKTIVNOSTI ISPOL'ZOVANIYA VODY V KLOPKOVODSTVE BUHARSKOY OBLASTI	890
Rahimov Olim Xamitovich, Gulchexra Salimovna Narzullaeva	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS A KEY DRIVER OF SOCIO-ECONOMIC PROGRESS: A QUANTITATIVE ANALYSIS OF IMPACT TRANSMISSION MECHANISMS	898
Bozorova Irina Jumanazarovna	
RAQOBQT BARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MEHMONXONA INNOVATSIYALARINING STRATEGIK AHAMIYATI	904
Usmanova Gulida Valiyevna	
KO'CHMAS MULK QIYMATINI OMMAVIY VAHOLASH UCHUN KOB-B-DUGLAS GIBRID MODELINI QO'LLASH	910
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
SANITARNO-ZASHITNAYA ZONA KAK INSTRUMENT OHRANI OKRUZHAJUSHCHAY SREDDY PRI REALIZACII KRUPNOMASHTABNYYH ENERGETICHESKYYH PROEKTOV (NA PRIMERE SHERABADSKOY SOLNECHNOY FOTOELEKTRICHESKOY STANЦИИ V RESPUBLIKE UZBEKISTAN)	919
Omandavlatov Sirojiddin Sodikovich	
ZAHARLI CHIQUINDILARNING ATROF-MUHIT VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRINI KOMPLEKS VAHOLASH	924
Ruziyeva Iroda Davutovna, Mavlonova Shaxnoza Rahmatovna	

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ VANET ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ.....	930
<i>Лазарев Амир Пишембаевич, Шахобиддинов Алишер Шопатхиддинович</i>	
STRENGTHENING THE FINANCIAL RESOURCE BASE OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	938
<i>Dilnoza Xaitboyeva</i>	
SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR	941
<i>Karimova Laziza Jaxongir qizi</i>	
BANK RISKLARINI BOSHQARISHDA RISK-APPETIT TUSHUNCHASI VA UNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI	946
<i>O'ktamova Nozima Narzulla qizi, Mirzaraximova Nurhayot Bahrom qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA MILLIY TAOMLARNING TURISTLAR SAYOHAT MOTIVATSIYASIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	950
<i>Turayev Ziyadulla Norsoatovich</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZM TURLARINI TRANSFORMATSIYALASH VA DIVERSIFIKATSIYALASH CHEGARALARINI TIZIMLI TAHLIL ASOSIDA ANIQLASH USLUBIYOTLARI	956
<i>Saidova Dilfuza Abdufattohovna</i>	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI HISOBLASHDA KUZATUV QAMROVI, MA'LUMOTLAR MANBALARI VA VAZNLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	964
<i>Ismailova Shaxnoza Uktamovna</i>	
O'ZBEKISTONDA UY-JOY NARXLARI INDEKSINI HISOBLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING INTEGRALLASHGAN MODELII	969
<i>Tog'ayeva Dildora Akramovna</i>	
AUDIT ISHI SIFATINI BAHOLASHDA XALQARO STANDARTLARDAN FOYDALANISH	976
<i>Qo'shmatov Otaxon Qurbonaliyevich</i>	
ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЭЛЕКТРОМОБИЛЕЙ И ЗАРЯДНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	981
<i>Абдурашидов Искандарбек Журъат угли, Ибрахимов Каримжон Исмаилович, Таджикибаев Абдунаби Абдурахмонович, Абдурашидов Сардор Журъат угли</i>	
STUDY OF THE HYDROLYTIC ACTIVITY OF CELLULASE ENZYME PREPARATIONS ON COTTON FIBER.....	990
<i>Nazarov Kamoljon, Valixodjayeva Ziyoda, Soatov Askarali</i>	
KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA) VA ULARNING AXBOROT TIZIMLARIDAGI QO'LLANILISHI.....	994
<i>Abdullayev Jahongir Shuxrat o'g'li</i>	
AGRAR SOHADA MOLIYALASHTIRISH TIZIMIDA XUSUSIY INVESTITSIYALAR VA KREDIT O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING AHAMIYATI.....	998
<i>S. J. Yangiboev</i>	
THE ROLE OF SUPERPLASTICIZERS IN REDUCING WATER DEMAND AND ELIMINATING EXTERNAL CURING IN CONCRETE.....	1005
<i>Shakirov Tuygunjon Turgunovich, Umarov Khotamjon Atamjonovich</i>	
ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	1010
<i>Айтымбетов Султанбек Дуйсенбаевич</i>	
DOLOTA DETALIGA QO'SHIMCHA ISHLOV BERIB RESURSINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1016
<i>Qosimov Karimjon, Qodirov Nazirjon Ulug'bekovich, Yusupov Asrorbek Rafiqjon o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASINI TA'MINLASHDA RAQAMLI INFRATUZILMANING ROLI.....	1019
<i>Eshpo'latova Hilola Bozorboy qizi</i>	

MICROSOFT ACCESS ASOSIDAGI QAROR QABUL QILISH TIZIMI ORQALI LABORATORIYALARDA “ISO 9001:2015” VA “ISO/IEC 17025:2017” STANDARTLARINI JORIY ETILISH DARAJASINI BAHOLASH	1025
<i>Mamajonov Abduvohid Abduraxmonovich, Abdujabborov Obidjon Oribjon o'g'li</i>	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INNOVATSION RIVOJLANISH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YO'NALISHLAR	1032
<i>Aksakalov Ravshanjon Dolimjonovich</i>	
ENTROPIYA ASOSIDA MA'LUMOTLARNI SIQISH ALGORITMLARINI TAHLIL QILISH	1038
<i>Jovliyeva Dilnoz Mustofa qizi</i>	
SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA RAQOBAT RAZVEDKASINING KONSEPTUAL MODEL I	1043
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
YENGIL AVTOMOBIL UCHUN YONILG'I SARFINI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN ECO-HARAKAT REJIMLARINI NAZARIY ASOSLASH USLUBI	1048
<i>Fattohjonov Bekzod Rasuljon o'g'li, Ro'zimov Sanjarbek Komilovich, Ravshanbekov JaxongirAlisher o'g'li, Muxitdinov Akmal Anvarovich</i>	
AQSHNING ILG'OR TAJRIBASI ASOSIDA IKKIYOQLAMA SOLIQQA TORTISHNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1058
<i>Rajapov Shuxrat Zaripbayevich</i>	
IJTIMOY HIMOYA KATEGORIYASINING TRANSFORMATSON RIVOJLANISHI	1067
<i>M.Sh.Raximova</i>	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISH VA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY HAMDA AMALIY ASOSLARI.....	1072
<i>Ibayev Xo'jabek, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li</i>	
IPAK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH JARAYONINING TEXNOLOGIK VA SIFAT KO'RSATKICHLARI	1077
<i>Mahmudov Umidjon Bahodir o'g'li , TurdialiyeV Umid Muxtaraliyevich, Sulaymonov Sharifjon Abdumanabovich</i>	
QORAQALPOG'ISTONDA RAQAMLI TADBIRKORLIK EKOTIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA INNOVATSION FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISH.....	1085
<i>Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna</i>	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH ORQALI HUDUDLARNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	1089
<i>Ibragimova Ma'mura Muxiddinovna</i>	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA ULARNING AHAMIYATI.....	1094
<i>Abduraimov Dilshod Muratkulovich</i>	
ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ КАРАКАЛПАКСТАНА В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ	1098
<i>Оспанова Феруза Базарбаевна</i>	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH BOSQICHLARI	1103
<i>Saidrahmatova Zuhraxon Saidazim qizi</i>	
INVESTITSIYA DASTURLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MENEJMENT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARI.....	1107
<i>Axmedova Dilnoza Muzaffarovna</i>	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА РЫНОК ТРУДА В УЗБЕКИСТАНЕ: ВЫЗОВЫ, ТЕНДЕНЦИИ И СТРАТЕГИИ АДАПТАЦИИ	1112
<i>Хусайнов Р.Р., Кариева Л.С., Загидулина К.Р.</i>	
KONUSSIMON SHAKLDAGI TIBBIY ENDOPROTEZLAR UCHUN TAYYOR SHAKLGA YAQIN ZAGOTOVKALAR OLIISHNING RESURS TEJAMKOR TEXNOLOGIYASI	1121
<i>Umarova Maxmuda Abdugafarovna, Karabayeva Lola Xasanovna</i>	

KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIYAVIY HISOBOTNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	1125
Mahmudova Nargiza Davlat qizi	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИИ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ	1129
Даниярова Улбосин Куатбаевна	
ASSESSING THE IMPACT OF DIGITAL ECONOMY TECHNOLOGIES ON REGIONAL PRODUCTION, SERVICE SECTOR DEVELOPMENT, AND EMPLOYMENT	1135
Kurbonova Malika Akhmad kizi	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ	1140
Ходжаева Хадия Сулейманова	
IMPROVING INTEREST RATE RISK MANAGEMENT PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS AND ITS PRIORITIES	1146
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
KAM QAVATLI TURAR-JOY BINOLARIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA GIPSOKARTON KARKAS DEVORLARNING USTUNLIGI	1151
Mirzaxonova Mexribon Marat qizi, Raxmonova MahliyoXon Avazjon qizi, Baratova Mushtariybegim O'tkir qizi	
O'ZBEKISTON IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA ENERGIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNI PROGNOZLASHDA ARIMA MODELIDAN FOYDALANISH.....	1159
Kuralbayev Jo'rabek Aybekovich	
IPO ORQALI KAPITAL JALB QILISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODOLOGIYASI	1163
Mamatmurodov Alisher Saparboyevich	
ВОЗДЕЙСТВИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА РАЗВИТИЕ БИЗНЕСА В УЗБЕКИСТАНЕ	1172
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
YANGI TITIB-TA'MINLAGICH TA'SIRIDA PAXTANI TITILISH JARAYONINING NAZARIY TAHLIL NATIJALARI	1178
Qurbanbaev Elyor Baxtiyarovich, Sobirov Doniyor Xolmurodovich	
TIJORAT BANKLARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALARI.....	1183
Uralov Shavkat Makhramovich	
INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	1188
Tuychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
AGROTADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA EKSPORT LOGISTIKASI VA TA'MINOT ZANJIRINI OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	1193
No'monov Otabek O'rmonjon o'g'li	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA INQIROZ SHAKLLANISHIGA MAKROIQTISODIY VA TARMOQ OMILLARINING TA'SIRI.....	1198
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	

QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA INQIROZ SHAKLLANISHIGA MAKROIQTISODIY VA TARMOQ OMILLARINING TA'SIRI

O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti

“Buxgalteriya hisobi va moliya” kafedrasida o'qituvchisi

E-mail: danik19953110@gmail.com

ORCID: 0009-0001-9876-3780

Annotatsiya. Mazkur maqolada qurilish materiallari korxonalarida inqiroz shakllanishiga makroiqtisodiy va tarmoq omillarining ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotda makroiqtisodiy ko'rsatkichlar (inflyatsiya darajasi, foiz stavkasi, valyuta kursi dinamikasi, YAIM o'sishi) hamda tarmoq omillari (qurilish hajmi, xomashyo narxlari, investitsiyalar oqimi, ishlab chiqarish tannarxi)ning korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'siri o'rganildi.

Tahlil jarayonida rasmiy statistik ma'lumotlar, tarmoq ko'rsatkichlari va moliyaviy indikatorlar asosida qiyosiy hamda tizimli yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot natijalari inflyatsiya va foiz stavkalarining o'zgarishi korxonalar likvidligi va rentabelligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini, shuningdek, tarmoq ichidagi talab siklining pasayishi inqiroz xavfini oshiruvchi omillardan biri ekanligini ko'rsatdi. Xomashyo narxlarining o'zgaruvchanligi va investitsiya faolligining pasayishi esa ishlab chiqarish barqarorligiga muhim ta'sir etuvchi omillar sifatida aniqlandi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishini makroiqtisodiy va tarmoq omillar integratsiyasi asosida baholashga qaratilgan kompleks yondashuvni taklif etishdan iborat. Olingan natijalar sohada inqirozga qarshi boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish hamda davlat iqtisodiy siyosatini optimallashtirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: inqiroz, makroiqtisodiy omillar, tarmoq omillari, qurilish materiallari sanoati, moliyaviy barqarorlik, rentabellik, investitsiya faolligi.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the impact of macroeconomic and industry-specific factors on the formation of crisis processes in construction materials enterprises. The study examines the influence of key macroeconomic indicators (inflation rate, interest rate, exchange rate dynamics, GDP growth) as well as industry factors (construction volume, raw material prices, investment activity, production costs) on corporate financial stability.

The analysis is based on official statistical data, industry indicators, and financial metrics using comparative and systematic approaches. The findings indicate that changes in inflation and interest rates significantly affect firms' liquidity and profitability, while a decline in industry demand increases the likelihood of crisis risks. Additionally, the volatility of raw material prices and a decrease in investment activity are identified as important factors influencing production stability.

The scientific novelty of the study lies in proposing a comprehensive approach to assessing crisis formation in the construction materials industry through the integration of macroeconomic and sectoral factors. The results have practical implications for improving anti-crisis management mechanisms and optimizing economic policy.

Keywords: crisis, macroeconomic factors, industry factors, construction materials industry, financial stability, profitability, investment activity.

Аннотация. В данной статье проводится комплексный анализ влияния макроэкономических и отраслевых факторов на формирование кризисных процессов на предприятиях промышленности строительных материалов. В исследовании рассмотрено влияние макроэкономических показателей (уровень инфляции, процентная ставка, динамика валютного курса, темпы роста ВВП), а также отраслевых факторов (объёмы строительства, цены на сырьё, инвестиционная активность, производственные издержки) на финансовую устойчивость предприятий.

В процессе анализа использованы официальные статистические данные, отраслевые показатели и финансовые индикаторы с применением сравнительного и системного подходов. Результаты исследования показывают, что изменения инфляции и процентных ставок оказывают значимое влияние на ликвидность и рентабельность предприятий, а снижение отраслевого спроса выступает фактором усиления кризисных рисков. Кроме того, волатильность цен на сырьё и снижение инвестиционной активности оказывают существенное влияние на устойчивость производства.

Научная новизна исследования заключается в разработке комплексного подхода к оценке кризисообразующих факторов в отрасли строительных материалов на основе интеграции макроэкономических и отраслевых показателей. Полученные результаты имеют практическое значение для совершенствования механизмов антикризисного управления и оптимизации экономической политики.

Ключевые слова: кризис, макроэкономические факторы, отраслевые факторы, промышленность строительных материалов, финансовая устойчивость, рентабельность, инвестиционная активность.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida qurilish sohasi real sektorning eng faol hamda multiplikativ ta'sirga ega tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Qurilish materiallari sanoati ushbu tizimning asosiy tarkibiy bo'g'ini sifatida investitsion jarayonlar, infratuzilma rivoji va uy-joy qurilishi bilan bevosita bog'liqdir. Mazkur tarmoqning barqaror faoliyati mamlakat iqtisodiy o'sish sur'atlari, bandlik darajasi hamda hududiy rivojlanish ko'rsatkichlariga sezilarli darajada ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, unda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan inqiroz holatlari nafaqat alohida korxonalar faoliyatiga, balki butun iqtisodiyot barqarorligiga ham muhim ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda global va milliy miqyosda makroiqtisodiy muhitdagi o'zgarishlar, jumladan, inflyatsiya darajasining oshishi, foiz stavkalarining o'zgaruvchanligi hamda valyuta kursidagi tebranishlar real sektor korxonalarining moliyaviy barqarorligiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalar yuqori kapitallashuv darajasi, uzoq ishlab chiqarish sikli va xomashyo bozoriga yuqori darajada bog'liqligi sababli ushbu omillarga ayniqsa sezgir hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi qurilish materiallari korxonalarida inqiroz shakllanishiga makroiqtisodiy va tarmoq omillarining ta'sirini aniqlash hamda ularning moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligini baholashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun makroiqtisodiy omillarning korxonalar moliyaviy holatiga ta'sir mexanizmini aniqlash, tarmoq omillarining ishlab chiqarish barqarorligiga ta'sirini baholash, inqiroz xavfini kuchaytiruvchi asosiy determinantlarni aniqlash hamda inqirozga qarshi boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqish vazifalari belgilandi.

Tadqiqot obyekti sifatida qurilish materiallari sanoatida faoliyat yurituvchi korxonalar tanlangan bo'lib, tadqiqot predmeti mazkur korxonalarda inqiroz shakllanish jarayoniga ta'sir etuvchi makroiqtisodiy va tarmoq omillari tizimidan iborat. Mazkur tadqiqot natijalari qurilish materiallari sanoatida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, inqiroz xavfini erta aniqlash hamda davlat va korporativ darajada samarali iqtisodiy qarorlar qabul qilishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lishi kutiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Korxonalarda inqiroz shakllanishi va uning omillarini o'rganish iqtisodiy nazariyada keng yoritilgan bo'lib, bu borada John Maynard Keynes, Milton Friedman hamda Edward I. Altman kabi olimlarning ilmiy ishlari muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, Keynes iqtisodiy sikllarni umumiy talab va investitsion faollik bilan bog'lab izohlagan bo'lsa, Friedman monetar omillar — pul massasi va foiz stavkalarining iqtisodiy barqarorlikdagi rolini asoslab bergan. Korxonalar darajasida esa Altman va William H. Beaver tomonidan ishlab chiqilgan moliyaviy diagnostika yondashuvlari korxonalarda inqiroz xavfini erta aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, Ben S. Bernanke va Mark Gertler kredit kanali orqali makroiqtisodiy omillarning real sektor faoliyatiga ta'sirini yoritgan, José Manuel Campa va Linda S. Goldberg esa valyuta kursi o'zgarishlarining import narxlarini orqali ishlab chiqarish xarajatlariga ta'sirini empirik asosda ko'rsatgan. Bundan tashqari,

Eugene F. Fama iqtisodiy faollik va daromadlar o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilgan bo'lsa, Jorge Lopes hamda Les Ruddock qurilish sohasidagi investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni asoslab bergan. Ushbu ilmiy yondashuvlar qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishini makroiqtisodiy va tarmoq omillar uyg'unligida kompleks baholash zarurligini ko'rsatadi.

Korxonalarda inqiroz shakllanishi masalasi iqtisodiy nazariyada turli yondashuvlar doirasida izohlanadi. Klassik va neoklassik nazariyalar iqtisodiy sikllarni talab va taklif muvozanatining buzilishi bilan bog'lasa, keynschilik yondashuvi investitsion faollikning pasayishi hamda umumiy talabning qisqarishini inqiroz omili sifatida talqin etadi.¹ Monetar nazariyaga ko'ra esa pul massasi, foiz stavkalari va inflyatsiya darajasidagi o'zgarishlar iqtisodiy beqarorlikning asosiy determinantlari sifatida qaraladi.² Ushbu nazariy yondashuvlar real sektor korxonalarining moliyaviy barqarorligi makroiqtisodiy muhit bilan uzviy bog'liqligini asoslab beradi.

Korxonada darajasida inqirozni prognozlash masalasi moliyaviy diagnostika yondashuvlari asosida keng o'rganilgan. Xususan, Altman tomonidan ishlab chiqilgan Z-score modeli korxonada moliyaviy ko'rsatkichlari asosida bankrotlik ehtimolini baholash imkonini beradi.³ Keyingi tadqiqotlarda moliyaviy ko'rsatkichlar dinamikasidagi o'zgarishlar, jumladan, likvidlik darajasining pasayishi, rentabellikning qisqarishi hamda qarzdorlik yukining ortishi inqirozning erta indikatorlari sifatida talqin etiladi.⁴ Shu bilan birga, mazkur yondashuvlar asosan ichki moliyaviy omillarga yo'naltirilgan bo'lib, tashqi makroiqtisodiy muhit ta'siri ko'pincha cheklangan darajada yoritilgan.

So'nggi yillarda makroiqtisodiy omillar va korxonalar faoliyati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni empirik baholashga bag'ishlangan tadqiqotlar soni ortib bormoqda. Tadqiqot natijalari inflyatsiya darajasining oshishi ishlab chiqarish tannarxining ortishiga olib kelishini, foiz stavkalarining yuqoriligi esa investitsion faollikni cheklashini ko'rsatadi.⁵ Valyuta kursining o'zgaruvchanligi import xomashyosiga bog'liq tarmoqlarda xarajatlar darajasining oshishiga sabab bo'lishi aniqlangan.⁶ YAIM o'sish sur'atlari esa real sektor daromatlari bilan bevosita bog'liq ekanligi bilan izohlanadi.⁷

Qurilish va qurilish materiallari sanoati bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda ushbu tarmoqning o'ziga xos xususiyatlari alohida ta'kidlanadi. Mazkur tarmoq yuqori kapitallashuv darajasi, uzoq ishlab chiqarish sikli va investitsiyalarga kuchli bog'liqligi bilan tavsiflanadi.⁸ Ayrim empirik izlanishlar natijalari qurilish hajmining pasayishi qurilish materiallari ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir ko'rsatishini, xomashyo narxlaridagi o'zgarishlar esa rentabellik darajasiga sezilarli ta'sir etishini ko'rsatadi.⁹ Shuningdek, investitsiya faolligining pasayishi tarmoqda inqiroz jarayonlarining jadallashuviga olib kelishi mumkinligi qayd etiladi.¹⁰

Shu bilan birga, mavjud ilmiy ishlarda makroiqtisodiy va tarmoq omillarining integratsiyalashgan ta'siri yetarli darajada kompleks yoritilmagan. Ko'plab tadqiqotlar ushbu omillarni alohida yoki umumiy sanoat darajasida ko'rib chiqish bilan cheklanadi. Qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishini makroiqtisodiy va tarmoq omillar uyg'unligida tizimli baholash masalasi chuqur empirik tadqiqotlarni talab etadi. Mazkur maqola aynan shu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Muallif tomonidan ilgari surilayotgan masalaning o'ziga xosligi shundaki, mazkur tadqiqotda qurilish materiallari korxonalarida inqiroz shakllanishi an'anaviy moliyaviy ko'rsatkichlar doirasida emas, balki makroiqtisodiy va tarmoq omillar integratsiyasi asosida tizimli ravishda tahlil qilinadi. Amaldagi ilmiy ishlarda

- 1 Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money. – London: Macmillan, 1936. – 472 p. <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/>.
- 2 Friedman M. The Role of Monetary Policy // American Economic Review. – 1968. – Vol. 58, No. 1. – P. 1–17. <https://www.jstor.org/stable/1831652>.
- 3 Altman E.I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy // Journal of Finance. – 1968. – Vol. 23, No. 4. – P. 589–609. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.1968.tb00843.x>.
- 4 Beaver W.H. Financial Ratios as Predictors of Failure // Journal of Accounting Research. – 1966. – Vol. 4. – P. 71–111. <https://www.jstor.org/stable/2490171?origin=crossref>.
- 5 Bernanke B.S., Gertler M. Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission // Journal of Economic Perspectives. – 1995. – Vol. 9, No. 4. – P. 27–48. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.9.4.27>.
- 6 Campa J.M., Goldberg L.S. Exchange Rate Pass-Through into Import Prices // Review of Economics and Statistics. – 2005. – Vol. 87, No. 4. – P. 679–690. <https://direct.mit.edu/rest/article-abstract/87/4/679/57656/Exchange-Rate-Pass-Through-into-Import-Prices?redirectedFrom=fulltext>.
- 7 Fama E.F. Stock Returns, Expected Returns, and Real Activity // Journal of Finance. – 1990. – Vol. 45, No. 4. – P. 1089–1108. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.1990.tb02428.x>.
- 8 Hällgren M., Wilson T.L. The Nature and Management of Crises in Construction Projects // International Journal of Project Management. – 2008. – Vol. 26, No. 8. – P. 830–838. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0263786307001780?via%3Dihub>.
- 9 Lopes J., Ruddock L. Investment in Construction and Economic Growth // Building Research & Information. – 2007. – Vol. 35, No. 3. – P. 233–245. <https://doi.org/10.1080/09613210601032294>.
- 10 World Bank. Global Economic Prospects. – Washington, DC: World Bank, 2023. <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>.

inqiroz jarayonlari ko'pincha korxonaning ichki moliyaviy holati yoki umumiy makroiqtisodiy muhit kesimida alohida-alohida o'rganilgan bo'lsa, mazkur maqolada ushbu omillar o'zaro bog'liqlikda ko'rib chiqilib, ularning birgalikdagi ta'sir mexanizmi ochib beriladi.

Tadqiqotning yana bir muhim jihati qurilish materiallari sanoatining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda inqiroz shakllanishining tarmoq-spetsifik modelini ishlab chiqishga qaratilganligidadir. Qurilish materiallari ishlab chiqarish jarayonining kapital sig'imdorligi, investitsion loyihalarga yuqori darajada bog'liqligi hamda talabning siklik tabiati ushbu tarmoqni boshqa sanoat tarmoqlaridan ajratib turadi. Shu sababli inqiroz omillarini umumiy sanoat darajasida baholash yetarli natija bermaydi va tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan holda yondashuvni talab etadi.

Mazkur tadqiqotda makroiqtisodiy omillar (inflyatsiya darajasi, foiz stavkasi, valyuta kursi dinamikasi, YAIM o'sish sur'atlari) hamda tarmoq omillari (qurilish hajmi, xomashyo narxlar, investitsiya faolligi, ishlab chiqarish tannarxi)ning korxonalar moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligi kompleks yondashuv asosida baholanadi. Ushbu yondashuv inqiroz xavfini erta aniqlash hamda uni samarali boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Makroiqtisodiy muhitni baholashda inflyatsiya darajasi, asosiy foiz stavkasi, milliy valyuta kursi dinamikasi hamda YAIM o'sish sur'atlari asosiy determinantlar sifatida qabul qilindi. Iqtisodiy nazariyaga ko'ra, inflyatsiya darajasining oshishi ishlab chiqarish tannarxiga ta'sir ko'rsatadi va real daromadlar dinamikasini shakllantiradi.¹¹ Foiz stavkalarining yuqoriligi kredit resurslariga kirish imkoniyatlarini cheklab, investitsion faollik darajasiga ta'sir etadi.¹² Valyuta kursining o'zgaruvchanligi esa import xomashyosiga bog'liq tarmoqlarda xarajatlar darajasining o'zgarishiga sabab bo'ladi.¹³ YAIM o'sish sur'atlari iqtisodiy faollikning umumiy indikatorlaridan biri bo'lib, real sektor daromadlari bilan bevosita bog'liqdir.¹⁴

Qurilish materiallari sanoati makroiqtisodiy sharoitga sezgir tarmoqlardan biri hisoblanadi. Tadqiqotlar natijalari qurilish hajmining o'zgarishi qurilish materiallari ishlab chiqarish ko'rsatkichlariga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.¹⁵ Mazkur tarmoq investitsion jarayonlarga yuqori darajada bog'liq bo'lib, asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmining o'zgarishi ishlab chiqarish hajmi va rentabellik ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir etadi.¹⁶

Shuningdek, xomashyo narxlarining o'zgaruvchanligi ishlab chiqarish tannarxiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Empirik tadqiqotlar natijalari qurilish materiallari sanoatida narxlar dinamikasi rentabellik darajasiga va likvidlik ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir etishini ko'rsatadi.¹⁷ Bunday sharoitda korxonalar moliyaviy barqarorligi joriy likvidlik, rentabellik va qarzdorlik darajasi ko'rsatkichlari orqali kompleks baholanadi.¹⁸

Mazkur tadqiqotda 2014–2023-yillar oralig'idagi rasmiy statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Tanlangan davr valyuta siyosatining liberallasuvi, global pandemiya davridagi iqtisodiy jarayonlar hamda tiklanish bosqichini qamrab olgani bilan ahamiyatlidir. Jahon banki va xalqaro tadqiqotlar natijalari pandemiya davrida qurilish va unga bog'liq tarmoqlarda sezilarli o'zgarishlar kuzatilganini ko'rsatadi, bu esa tarmoqning tashqi omillarga sezgirligini yana bir bor tasdiqlaydi.¹⁹

Shunday qilib, shakllantirilgan ma'lumotlar bazasi makroiqtisodiy muhit, tarmoq rivoji va korxonalar moliyaviy barqarorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kompleks baholash imkonini beradi. Mazkur yondashuv inqiroz shakllanish jarayonini alohida omillar kesimida emas, balki ularning tizimli o'zaro ta'siri doirasida talqin etishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qurilish materiallari korxonalarida inqiroz shakllanish mexanizmi. Qurilish materiallari sanoatida inqiroz, odatda, to'satdan yuzaga kelmaydi; u makroiqtisodiy muhitdagi o'zgarishlar, tarmoq talabi dinamikasidagi tebranishlar hamda korxonalar moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar bilan bog'liq holda bosqichma-bosqich shakllanadi. Iqtisodiy nazariyada inqirozlar ko'pincha tashqi shoklar va ichki nomutanosibliklarning

11 Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money. – 1936. <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/>.

12 Bernanke B.S., Gertler M. Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission // JEP, 1995. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.9.4.27>.

13 Campa J.M., Goldberg L.S. Exchange Rate Pass-Through into Import Prices // Review of Economics and Statistics, 2005. <https://direct.mit.edu/rest/article-abstract/87/4/679/57656/Exchange-Rate-Pass-Through-into-Import-Prices?redirectedFrom=fulltext>.

14 Fama E.F. Stock Returns, Expected Returns, and Real Activity // Journal of Finance, 1990. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.1990.tb02428.x>.

15 Lopes J., Ruddock L. Investment in Construction and Economic Growth // Building Research & Information, 2007.

16 World Bank. Global Economic Prospects, 2023. <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>.

17 Hällgren M., Wilson T.L. Crisis Management in Construction Projects // IJPM, 2008. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0263786307001780?via%3Dihub>.

18 Altman E.I. Financial Ratios... // Journal of Finance, 1968. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.1968.tb00843.x>.

19 World Bank. Global Economic Prospects – Pandemic Impact Section, 2020–2022 <https://www.worldbank.org/ext/en/home>.

o'zaro ta'siri natijasi sifatida talqin etiladi.²⁰ Inqiroz jarayonining dastlabki bosqichi makroiqtisodiy bosimning kuchayishi bilan tavsiflanadi: inflyatsiya darajasining oshishi ishlab chiqarish tannarxiga ta'sir ko'rsatadi, ayniqsa energiya va xomashyo xarajatlari tez o'zgaradigan tarmoqlarda bu omil yanada sezilarli namoyon bo'ladi; foiz stavkalarining oshishi esa kredit resurslaridan foydalanish imkoniyatlarini cheklab, kapital sig'imgor tarmoqlar, jumladan qurilish materiallari ishlab chiqaruvchilari faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.²¹ Keyingi bosqichda tarmoq talabi dinamikasining pasayishi kuzatiladi: qurilish sohasi investitsiyalarga yuqori darajada bog'liq bo'lgani sababli umumiy iqtisodiy faollik susayganda ushbu yo'nalishda faollik pasayadi, bu esa qurilish materiallariga bo'lgan talabning qisqarishiga, ishlab chiqarish hajmining mos ravishda o'zgarishiga, ombor zaxiralarning ortishiga va realizatsiya sur'atlarining sekinlashishiga olib keladi.²²

Jarayonning keyingi bosqichi moliyaviy barqarorlik ko'rsatkichlarining o'zgarishi bilan ifodalanadi: talab dinamikasining pasayishi va xarajatlar tarkibidagi o'zgarishlar fonida korxonalarining rentabellik darajasi o'zgaradi, likvidlik ko'rsatkichlari bosim ostida qoladi, qarzdorlik yukining ortishi esa moliyaviy risklarni kuchaytiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.²³ Moliyaviy diagnostika yondashuvlariga ko'ra, aynan ushbu bosqichda inqirozning erta belgilarini aniqlash imkoniyati yuzaga keladi. Korxonalarda xarajatlarni optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish hamda bozor segmentlarini diversifikatsiya qilish orqali moliyaviy nomutanosibliklarning chuqurlashuvining oldini olish mumkin. Makroiqtisodiy bosim, tarmoq talabi dinamikasidagi pasayish va ichki moliyaviy ko'rsatkichlardagi o'zgarishlar birgalikda namoyon bo'lganda jarayon tizimli xususiyat kasb etadi, bunda ishlab chiqarish hajmi, to'lov qobiliyati va umumiy barqarorlik ko'rsatkichlari o'zgaradi.²⁴ Qurilish materiallari sanoatining muhim xususiyati shundaki, inqiroz jarayoni ko'pincha kechikib namoyon bo'ladi; investitsion loyihalarning uzoq muddatli xarakteri sababli talabdagi o'zgarishlar darhol emas, balki ma'lum vaqt o'tib ishlab chiqarish ko'rsatkichlarida aks etadi, shu bois mazkur tarmoqda inqiroz diagnostikasini erta bosqichda amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot jarayonida makroiqtisodiy muhit, tarmoq ko'rsatkichlari va korxonalar moliyaviy barqarorligi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tizimli ravishda tahlil qilindi va olingan natijalar qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishi ko'p omilli hamda bosqichma-bosqich rivojlanadigan jarayon ekanligini ko'rsatdi. Tahlil natijalariga ko'ra, inflyatsiya darajasining o'zgarishi ishlab chiqarish tannarxiga ta'sir ko'rsatadi, ayniqsa energiya resurslari va transport xarajatlari tarkibidagi dinamik o'zgarishlar korxonalar xarajatlar tuzilmasiga sezilarli ta'sir etadi;²⁵ foiz stavkalarining o'zgarishi kapital sig'imgor tarmoqlarda investitsiya faolligi darajasini belgilovchi omil sifatida namoyon bo'ladi, chunki qurilish materiallari sanoati ko'pincha kredit resurslari hisobiga modernizatsiya va ishlab chiqarishni kengaytirish jarayonlarini amalga oshiradi;²⁶ valyuta kursi dinamikasi esa import uskunalar va ayrim xomashyo turlariga bog'liq korxonalar uchun xarajatlar tarkibining shakllanishiga ta'sir ko'rsatadi.²⁷ YAIM o'sish sur'atlari umumiy iqtisodiy faollikning muhim indikator bo'lib, uning dinamikasi qurilish hajmi va mos ravishda qurilish materiallariga bo'lgan talab bilan uzviy bog'liq holda namoyon bo'ladi.²⁸

Tarmoq omillari tahlili qurilish hajmi indeksi bilan qurilish materiallari ishlab chiqarish hajmi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi: qurilish hajmi dinamikasining o'zgarishi ishlab chiqarish hajmiga ta'sir etadi, natijada realizatsiya jarayonlari va zaxiralar boshqaruvi ko'rsatkichlari shakllanadi;²⁹ investitsiya faolligi darajasining o'zgarishi tarmoqning modernizatsiya imkoniyatlariga ta'sir ko'rsatadi, chunki qurilish va infratuzilma investitsiyalari iqtisodiy o'sish bilan uzviy bog'liq; xomashyo narxlarining o'zgaruvchanligi esa rentabellik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.³⁰

Umuman olganda, tahlil natijalari qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishi alohida bir omil bilan emas, balki makroiqtisodiy muhit va tarmoq omillari o'zaro uyg'unlashuvi natijasida yuzaga kelishini ko'rsatadi. Bunda korxonalar ichki boshqaruv samaradorligi muhim ahamiyatga ega bo'lib, moliyaviy resurslarni oqilona boshqarish, risklarni diversifikatsiya qilish va strategik rejalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish orqali barqaror rivojlanishni ta'minlash imkoniyati kengayadi.

20 Kindleberger C.P. Manias, Panics, and Crashes: A History of Financial Crises. – 1978.

21 Bernanke B.S., Gertler M. Credit Channel... – 1995. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.9.4.27>.

22 World Bank. Global Economic Prospects. – 2023.

23 Altman E.I. Financial Ratios... – 1968.

24 Hällgren M., Wilson T.L. Crisis Management in Construction Projects. – 2008. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0263786307001780?via%3Dihub>.

25 Keynes J.M. The General Theory... – 1936.

26 Bernanke B.S., Gertler M. Credit Channel... – 1995 <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jep.9.4.27>.

27 Campa J.M., Goldberg L.S. Exchange Rate Pass-Through... – 2005. <https://direct.mit.edu/rest/article-abstract/87/4/679/57656/Exchange-Rate-Pass-Through-into-Import-Prices?redirectedFrom=fulltext>.

28 Fama E.F. Stock Returns... – 1990. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.1990.tb02428.x>.

29 World Bank. Global Economic Prospects. – 2023.

30 Lopes J., Ruddock L. Investment in Construction and Economic Growth. – 2007.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqot natijalari qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishi ko'p omilli va tizimli xarakterga ega ekanligini ko'rsatdi. Inqiroz jarayoni alohida bir makroiqtisodiy yoki ichki moliyaviy omil natijasi sifatida emas, balki makroiqtisodiy muhitdagi o'zgarishlar, tarmoq talabi dinamikasi hamda korxonalar moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlari o'zaro uyg'unlashuvi natijasida yuzaga kelishi ilmiy jihatdan asoslandi.

Makroiqtisodiy omillar orasida inflyatsiya darajasi va foiz stavkalarining o'zgarishi ishlab chiqarish tannaxsining shakllanishiga hamda kredit resurslaridan foydalanish imkoniyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlandi. Valyuta kursi dinamikasi import xomashyoga bog'liq korxonalar xarajatlari tarkibiga ta'sir etuvchi muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi. YAİM o'sish sur'atlari esa umumiy iqtisodiy faollik darajasini aks ettirgan holda qurilish hajmi va mos ravishda qurilish materiallariga bo'lgan talab bilan uzviy bog'liq holda shakllanadi.

Tarmoq omillari tahlili qurilish ishlari hajmi dinamikasi va investitsiya faolligi asosiy determinantlar sifatida namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Qurilish hajmi ko'rsatkichlarining o'zgarishi ishlab chiqarish hajmi, realizatsiya jarayonlari va rentabellik darajasiga bevosita ta'sir etadi. Xomashyo narxlarining o'zgaruvchanligi esa tannax dinamikasini shakllantiruvchi muhim omil bo'lib, moliyaviy risk darajasiga ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, tadqiqot natijalari qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanish mexanizmi tashqi makroiqtisodiy omillar va ichki tarmoq xususiyatlarining o'zaro ta'siri asosida rivojlanishini tasdiqlaydi. Mazkur yondashuv inqiroz jarayonlarini erta bosqichda aniqlash hamda ularni samarali boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ushbu asosda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, xususan foiz stavkalari va inflyatsiya darajasi dinamikasini muvozanatli boshqarishga qaratilgan pul-kredit siyosatini izchil yuritish, tarmoq monitoring tizimini takomillashtirish orqali qurilish hajmi, investitsiya oqimi va xomashyo narxlarini dinamikasini muntazam kuzatib borish, korxonalarda risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish, moliyaviy ko'rsatkichlar monitoringi va qarzdorlik yukini optimallashtirish hamda investitsiya faolligini rag'batlantirish orqali asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash, shuningdek importga qaramlikni kamaytirish maqsadida mahalliy xomashyo bazasini rivojlantirish va texnologik modernizatsiyani jadallashtirish kabi ustuvor yo'nalishlar alohida ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot qurilish materiallari sanoatida inqiroz shakllanishini makroiqtisodiy va tarmoq omillar integratsiyasi asosida tizimli tahlil qilish orqali mavjud ilmiy yondashuvlarni boyitadi. Olingan natijalar real sektor korxonalarida inqiroz xavfini erta diagnostika qilish hamda samarali boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Keynes, J. M. *The General Theory of Employment, Interest and Money*. – London: Macmillan, 1936. – 472 p. – URL: <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/keynes/general-theory/> (murojaat qilingan sana: 18.02.2026).
2. Friedman, M. *The Role of Monetary Policy* // *American Economic Review*. – 1968. – Vol. 58, No. 1. – P. 1–17. – URL: <https://www.jstor.org/stable/1831652> (murojaat qilingan sana: 18.02.2026).
3. Altman, E. I. *Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy* // *Journal of Finance*. – 1968. – Vol. 23, No. 4. – P. 589–609. – DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1968.tb00843.x>.
4. Beaver, W. H. *Financial Ratios as Predictors of Failure* // *Journal of Accounting Research*. – 1966. – Vol. 4. – P. 71–111. – DOI: <https://doi.org/10.2307/2490171>.
5. Bernanke, B. S., Gertler, M. *Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission* // *Journal of Economic Perspectives*. – 1995. – Vol. 9, No. 4. – P. 27–48. – DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.9.4.27>.
6. Campa, J. M., Goldberg, L. S. *Exchange Rate Pass-Through into Import Prices* // *Review of Economics and Statistics*. – 2005. – Vol. 87, No. 4. – P. 679–690. – DOI: <https://doi.org/10.1162/003465305775098189>.
7. Fama, E. F. *Stock Returns, Expected Returns, and Real Activity* // *Journal of Finance*. – 1990. – Vol. 45, No. 4. – P. 1089–1108. – DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1990.tb02428.x>.
8. Hällgren, M., Wilson, T. L. *The Nature and Management of Crises in Construction Projects* // *International Journal of Project Management*. – 2008. – Vol. 26, No. 8. – P. 830–838. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijproman.2007.11.003>.
9. Lopes, J., Ruddock, L. *Investment in Construction and Economic Growth* // *Building Research & Information*. – 2007. – Vol. 35, No. 3. – P. 233–245. – DOI: <https://doi.org/10.1080/09613210601032294>.
10. World Bank. *Global Economic Prospects*. – Washington, DC: World Bank, 2023. – URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (murojaat qilingan sana: 18.02.2026).

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100